

Η βία στην οικογένεια

Με αφορμή ένα διεθνές συνέδριο

της Σάσας Μόσχου-Σακορράφου

Είχα την τύχη να παρακολουθήσω ως εκπρόσωπος της Διεθνούς Ένωσης Γυναίκων το συμπόσιο που οργάνωσε πρόσφατα από τις 25 ως τις 27 Νοεμβρίου 1987 η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Βία στην οικογένεια» και με χρηματοδότη τη Νορβηγική κυβέρνηση. Συμμετείχαν εκπρόσωποι από τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου, δηλαδή την Αυστρία, Κύπρο, Δανία, Γαλλία, Δυτ. Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Μάλτα, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Βέλγιο και Αγγλία. Χωρίς να είναι μέλη του Συμβουλίου, είχαν στείλει, όπως κάθε φορά, εμπειρους αντιπροσώπους η Φιλανδία κι ο Καναδάς, που σ' όλα αυτά τα συνέδρια με αντικείμενο κοινωνικά θέματα, παίρνουν ενεργό μέρος προσφέροντας την πολύτιμη πείρα τους και τις προηγμένες θέσεις τους.

Ως παρατηρητές έλαβαν μέρος επίσης στο Συμπόσιο, διεθνείς οργανώσεις, τόσο κυβερνητικές, όπως τα Ενωμένα Έθνη (επιτροπή για την προώθηση της θέσης της γυναίκας), η UNICEF (Οργάνωση των Ενωμένων Εθνών για τα παιδιά), η WHO (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας) κλπ. όσο και μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα περίφημα NGO, με τα οποία συνεργάζεται το Κοινωνικό και Οικονομικό Συμβούλιο των Ενωμένων Εθνών. Τέτοιες οργανώσεις είναι η Διεθνής Ένωση Γυναικών, το Διεθνές Συμβούλιο Γυναικών κ. άλλες.

Πρόεδρος του Συμποσίου ήταν ο Νορβηγός κ. Κνουτ Μπρόπος και Γενικός Εισηγητής η Γερμανίδα δρ. Πάουλα Μαϊντερ.

Ο σκοπός ήταν να δοθεί στους εμπειρογνώμονες η ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με το ποιά μέτρα είναι κατάλληλα για την πρόληψη και θεραπεία της βίας μέσα στην οικογένεια και ποιά είναι η ενδεικνυόμενη πολιτική σε εθνικά και διεθνή πλαίσια.

Κάθε κράτος-μέλος που έπαιρνε μέρος είχε υποβάλει από πριν την εισήγησή του, όπου ανέφερε πως είχε αντιμετωπιστεί στη χώρα του το πρόβλημα της βίας και τι πρόοδοι είχαν γίνει στον τομέα αυτό. Έτσι, την πρώτη ημέρα του Συμποσίου, μετά την εγγραφή των συνέδρων, παραδόθηκε στον κάθε σύνεδρο ένας χοντρός φάκελος με τις εθνικές εισηγήσεις των κρατών-μελών. Η ελληνική εισήγηση ήταν από τις πιο εμπεριστατωμένες κι επιμελημένες.

Οι ομάδες εργασίας ήταν τρεις, γιατί τα

θέματα που θα συζητιούνταν ήταν τρία: 1.— βία κατά των γυναικών, 2.— βία κατά των παιδιών και 3.— βία κατά των γερόντων.

Στην πρώτη ομάδα προέδρευε μια Ελληνίδα, η κ. Καλλιόπη Σπινέλλη, επ. καθηγήτρια εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η επιδέξια άσκηση της προεδρίας της κι η ευγένειά της κέρδισαν όλα τα μέλη της ομάδας κι έτσι κατορθώθηκε να συζητηθούν όλες οι πλευρές του επίμαχου αυτού προβλήματος. Εγώ συμμετείχα επίσης στην ομάδα αυτή, όχι ως Ελληνίδα, αλλ' ως μέλος της μη κυβερνητικής οργάνωσης που εκπροσωπούσα. Στην ομάδα αυτή επίσης ήταν η κ. Ιωάννα Μαγγανάρα, απεσταλμένη του Υπουργείου Εξωτερικών και η κ. Χριστίνα Αντωνοπούλου από τη Γραμματεία Ισότητας. Έτσι, η ελληνική παρουσία διακρινόταν με τις εισηγήσεις και τις παρεμβάσεις της.

Στη δεύτερη ομάδα της βίας κατά των παιδιών είχε σταλεί από τη χώρα μας η ψυχολόγος κ. Ελένη Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, συνεργάτρια του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού και πρωτεργάτρια του αγώνα κατά της κακοποίησης των παιδιών στην Ελλάδα.

Η παλαιά λαϊκή αντίληψη ότι η οικογένεια είναι πάντα ένας παράδεισος, ένας χώρος ασφάλειας και στοργής, βρίσκεται μακριά από την πραγματικότητα. Πολλές φορές οι οικογένειες είναι κι αυτές εστίες εγκλημάτων, χώροι, όπου ασκείται βία από τα πιο δυνατά στα πιο αδύναμα κι ανυποστήρικτα μέλη.

Η βία κατά των γυναικών είναι κι αυτή, όπως η βία κατά των παιδιών, πανάρχαιο φαινόμενο και σε πολλές χώρες μάλιστα παράδοση μακρά. Σε μια έρευνα που έγινε στην Αγγλία το 1978 αναφέρεται ότι ένας αγγλικός νόμος του 14ου αιώνα άφηγε ατιμώρητους τους δράστες σωματικών κακώσεων, εφόσον τα θύματα ήταν προδότες, άθεοι δούλοι και γυναίκες.

Ως το 1970 πάντως το φαινόμενο της βίας μέσα στην οικογένεια είχε ξεφύγει από την προσοχή των παραδοσιακών εγκληματολόγων που θεωρούσαν βία μόνο τα εγκλήματα που θεωρούσαν βία μόνο τα εγκλήματα των κακοποιών του δρόμου και των συμμοριών. Η προσοχή της κοινής γνώμης κινήθηκε από μια τελειώς διαφορετική κατεύθυνση: από το γυναικείο κίνημα, που, βλέποντας ότι το φοβερό αυτό φαινόμενο των κακοποιημένων γυναικών έπαιρνε μεγάλες διαστάσεις, παραμέρισε

την επιστημονική μελέτη του θέματος και φρόντισε για την πρακτική του αντιμετώπιση. Έτσι, στην Αγγλία το 1971 η περίφημη Έριν Πίτσει άνοιξε το πρώτο καταφύγιο στον κόσμο για κακοποιημένες γυναίκες, γνωστό ως CHISWICH WOMEN'S AID HOUSE. Από την αρχή οι γυναίκες οργανώσεις έβαλαν στόχο τους από τη μια μεριά να περιθάλψουν τις γυναίκες αυτές που κινδύνευαν, αν παρέμεναν στο οικογενειακό τους περιβάλλον, κι απ' την άλλη μεριά προσπαθούσαν να ξυπνήσουν το κοινό και τους επιστήμονες ότι υπάρχει το φαινόμενο. Η Διεθνής Ένωση Γυναικών που εκπροσωπούσα, άρχισε ν' αγωνίζεται από το 1979 και συντέλεσε στο να κινηθεί το ενδιαφέρον των Ενωμένων Εθνών, που από τότε οργάνωνουν σεμινάρια και συζητήσεις για να φωτιστεί το θέμα. Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα σεμινάρια ήταν της Βιέννης στις 21 Νοεμβρίου 1983 που οργάνωσε η Ένωση μη κυβερνητικών οργανώσεων και όπου είχαν συρρεύσει οι πιο ονομαστοί επιστήμονες (ποινικολόγοι ιδίως και κοινωνικοί λειτουργοί) της Ευρώπης.

Σήμερα καταφύγια για κακοποιημένες γυναίκες υπάρχουν σ' όλες τις χώρες της Δύσης. Του Ίνσμπρουκ είναι από τα παλαιότερα και τα τελειότερα. Σ' ολόκληρη άλλωστε την Αυστρία η προστασία των γυναικών έχει πολύ προωθηθεί. Στη Γαλλία υπάρχει η κίνηση «SOS FEMMES BATTUES» που κάνει αποτελεσματική δουλειά.

Τα καταφύγια είναι οι πρώτες βοήθειες ωστού αναλάβει την υπόθεση δικηγόρος και ρυθμιστεί η συγκεκριμένη περίπτωση δικαστικά. Ας σημειωθεί ότι η ελληνική οικογενειακή νομοθεσία του 1983, που είναι από τις τελειότερες της Ευρώπης, περιέχει μια ριζοσπαστική διάταξη, χρησιμότητα για τις κακοποιημένες συζύγους. Πρόκειται για το άρθρο 1393 ΑΚ που ορίζει ότι σε περίπτωση συζυγικής διάστασης, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το επιβάλλουν λόγοι επιείκειας και ειδικές συνθήκες του καθενός από τους συζύγους καθώς και το συμφέρον των παιδιών, να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο ολόκληρη τη συζυγική κατοικία ή ένα τμήμα της, ανεξάρτητα από το ποιός είναι κύριος ή έχει απέναντι στον κύριο το δικαίωμα να τη χρησιμοποιεί. Έτσι η κακοποιημένη σύζυγος μπορεί να παραμείνει με τα παιδιά της στο συζυγικό σπίτι και να εξωστει ο σύζυγος έστω κι αν είναι κύριος αυτού.